

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/187/2024
Identifikačné číslo spisu:	4406214400
Dátum vydania rozhodnutia:	29.10.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Halušková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:4406214400.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Rímskokatolícka cirkev Biskupstvo Nitra, Nitra, Nám. Jána Pavla II. 7, IČO: 35593008, zastúpeného advokátskou kanceláriou Petruška & Partners s.r.o., Nitra, Kupecká 18, IČO: 47254882, proti žalovanému LESY Slovenskej republiky, štátny podnik, Banská Bystrica, Námestie SNP 8, IČO: 36038351, o vydanie nehnuteľných vecí, vedenom na Okresnom súde Nové Zámky pod sp. zn. 6C/188/2006, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 30. mája 2024 sp. zn. 7Co/11/2024-1425 takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 30. mája 2024, sp. zn. 7Co/11/2024 vo výroku, ktorým potvrdil výrok o zamietnutí zvyšnej časti žaloby rozsudku Okresného súdu Nové Zámky z 20. decembra 2022, sp. zn. 6C/188/2006 a vo výroku o trovách odvolacieho konania a rozsudok Okresného súdu Nové Zámky z 20. decembra 2022, sp. zn. 6C/188/2006 vo výroku, ktorým vo zvyšnej časti žalobu zamietol a vo výroku o trovách konania z r u š u j e a vec v tomto rozsahu v r a c i a Okresnému súdu Nové Zámky na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nové Zámky (ďalej iba „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 20. decembra 2022, sp. zn. 6C/188/2006 žalovanému uložil povinnosť vydať a navrátiť žalobcovi vlastníctvo k tam špecifikovaným nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v katastrálnom území W.. Vo zvyšnej časti, teda v časti vydania lesného pozemku C KN parc. č. 13166/2, o výmere 25 215 m², vytvoreného geometrickým plánom č. 114/2019 vyhotoveným G.o.k., s.r.o., Nitra dňa 18.10.2019 Ing. Z. Z., ktorý bol úradne overený Okresným úradom Nové Zámky, katastrálny odbor pod č. 304/20 dňa 12.03.2020 a ktorý je neoddeliteľnou súčasťou rozsudku, ako aj nehnuteľností parc. C KN č. 13171/1, lesný pozemok o výmere 3 359 802 m², parc. C KN č. 13171/2, vodná plocha o výmere 8 004 m², parc. C KN č. 13176/1, lesný pozemok o výmere 50 516 m², parc. C KN č. 13176/2, vodná plocha o výmere 6 370 m², parc. C KN č. 13176/3, vodná plocha o výmere 5 077 m², parc. C KN č. 13177, lesný pozemok o výmere 230 707 m², parc. C KN č. 13178, lesný pozemok o výmere 6 645 m², vytvorených geometrickým plánom č. 106/2019 vyhotoveným G.o.k., s.r.o., Nitra dňa 14.10.2019 Ing.

Z. Z., ktorý bol úradne overený Okresným úradom Nové Zámky, katastrálny odbor pod č. 307/20 dňa 12.03.2020 a ktorý je neoddeliteľnou súčasťou rozsudku, žalobu zamietol. Rozhodol, že žalobca má nárok na náhradu trov konania v rozsahu 7,02 %, o výške ktorých rozhodne osobitným uznesením po právoplatnosti rozsudku. Z dôvodov rozsudku vyplýva, že predmetom konania bolo navrátenie vlastníctva žalobcu k nehnuteľnostiam označeným v žalobe a jej zmenách, a to podľa zák. č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam (ďalej len „reštitučný zákon“). Okresný súd aplikoval § 1, § 2 ods. 1, 2, § 3 ods. 1 písm. c), h), ods. 2, 3, § 4 ods. 1, § 6 písm. e) reštitučného zákona, § 70 ods. 2 zákona č. 162/2005 Z. z. a vychádzal aj z nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 247/2020 Z. z., ktorým sa vyhlasuje chránený areál Čenkov. Preukázanú mal aktívnu aj pasívnu legitimáciu strán sporu aj to, že žalobca žalovaného riadne vyzval na navrátenie vlastníctva k predmetu sporu výzvou z 13.01.2006, doručenou žalovanému 19.01.2006. Okresný súd tiež zistil, že nehnuteľnosti zapísané v pôvodnej PKV č. 105 sú vedené na liste vlastníctva č. XXXX pre katastrálne územie W., pričom nehnuteľnosti odpísané z PKV č. 105 do PKV č. 4024 prešli v zmysle prídelovej listiny zo dňa 17.12.1954 na štát bez náhrady (§ 2 ods. 2 reštitučného zákona). Právny dôvod prechodu vlastníctva na štát u nehnuteľností zapísaných v PKV č. 105, ktoré neboli odpísané do PKV č. 4024, preukázaný nebol. Zamietnutie žaloby odôvodnil okresný súd v 69. bode rozsudku tak, že: „Súd žalobu zamietol v časti pozemkov, ktoré boli zaradené nariadením vlády Slovenskej republiky do chráneného areálu Čenkov. Podľa názoru súdu nie je možné vydať parcely, ktoré aspoň čiastočne zasahujú do chráneného areálu Čenkov preto, že vydanie takýchto parciel vylučuje ustanovenie § 6 písm. e) reštitučného zákona. Parcely, ktoré sú predmetom žaloby a ktoré zasahujú do chráneného areálu Čenkov mal súd dostatočne identifikované (pozri bod 35. odôvodnenia tohto rozsudku). Súd poukazuje na § 217 ods. 1 C.s.p., podľa ktorého pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia. To znamená, že súd pri rozhodovaní veci nemôže brať do úvahy skutočnosti, ktoré nastali v minulosti, avšak v čase vyhlásenia rozhodnutia už netrvajú, ako ani anticipovať skutočnosti, ktoré v čase vyhlásenia ešte nenastali (pozri rozhodnutie NS SR sp.zn. 2MCdo 10/2013). Podľa názoru súdu v tomto prípade nie je možné aplikovať ustanovenie § 3 ods. 2 reštitučného zákona a je nevyhnuté zohľadniť skutočnosť, že v priebehu konania bola časť pozemkov začlenená do chráneného areálu Čenkov. Súd preto žalobu v časti parciel, ktoré zasahujú do chráneného areálu Čenkov zamietol“. O náhrade trov konania okresný súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) s prihliadnutím na 262 ods. 1 CSP. Úspech sporových strán určil podľa výmery žalovaných nehnuteľností. Žalobca sa domáhal vydania pozemkov s výmerou 7 942 917 m², žalovanému bola uložená povinnosť vydať pozemky o výmere 4 250 581 m², zamietnuté bolo vydanie pozemkov s výmerou 3 692 336 m². Čistý úspech žalobcu v konaní ustálil okresný súd pomerom 7,02 %, v ktorom žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 30. mája 2024 sp. zn. 7Co/11/2024-1425 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej zamietajúcej časti spolu s výrokom o nároku na náhradu trov prvoinštančného konania potvrdil ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP a žalovanému voči žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Po zhrnutí obsahu odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie a odvolacích tvrdení odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie žalobu zamietol v časti pozemkov zaradených nariadením vlády Slovenskej republiky do chráneného areálu Čenkov, pretože ich vydanie vylučuje § 6 písm. e) reštitučného zákona. Žalobca v odvolaní namietal, že súd prvej inštancie nevydal aj tie pozemky, do ktorých chránený areál zasahuje len čiastočne aj to, že § 6 nie je možné vykladať bez § 3 ods. 2 a § 4 ods. 2 reštitučného zákona a pre vydanie, resp. nevydanie nehnuteľností je rozhodujúci stav ku dňu účinnosti reštitučného zákona. Odvolací súd vo vzťahu k týmto námietkám zdôraznil, že pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia (§ 217 ods. 1 CSP). V čase rozhodovania súdu prvej inštancie bol nariadením vlády č. 247/2020 Z. z. chránený areál Čenkov vyhlásený. Reštitučný zákon v § 2 ods. 1 upravuje predmet, ku ktorému je možné navrátiť vlastnícke právo oprávnenej osoby. Ust. § 6 reštitučného zákona však vymedzuje výnimky, kedy sa vlastnícke právo k nehnuteľnostiam nevracia. Jednou z nich (§ 6 písm. e) reštitučného zákona) je pozemok, ktorý slúži na účely chráneného areálu. Odvolací súd nesúhlasil s tým, že pre vydanie resp. nevydanie nehnuteľnosti je rozhodujúci stav ku dňu účinnosti reštitučného zákona, pretože § 6 ráta s okolnosťami, ktoré nastali až po prevode alebo prechode do vlastníctva štátu (písm. a), b)). Prítomný čas použitý v uvedenom ustanovení zákona podľa odvolacieho súdu znamená, že ak v čase vyhlásenia rozsudku pozemok slúži na účely chráneného areálu, ide o výnimku, kedy sa vlastníctvo

nevracia. Odvolací súd nepovažoval za dôvodnú ani námietku žalobcu, že chránený areál bolo potrebné v súdnom konaní geodeticky presne zadefinovať vypracovaním geometrického plánu, ktorý by ho v prírode presne vymedzil. Ak bol žalobca názoru, že chránený areál možno oddeliť od územia, ktoré by mohlo byť predmetom reštitúcie, mal v konaní pred súdom prvej inštancie navrhnúť toto oddelenie v čase, keď sa vyhotovoval geometrický plán, na základe, ktorého súd prvej inštancie rozhodol. Pokiaľ je chránený areál súčasťou väčšej parcely, súd nemal inú možnosť ako nevydať celú parcelu (resp. parcely) vytvorené geometrickým plánom č. 106/2019 vyhotoveného G.o.k., s.r.o., Nitra dňa 14.10.2019 Ing. Z. Z., ktorý bol úradne overený Okresným úradom Nové Zámky, katastrálnym odborom pod č. 307/20 dňa 12.03.2020, tak ako to urobil súd prvej inštancie napadnutým rozsudkom. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP a úspešnému žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal, pretože mu v odvolacom konaní žiadne trovy nevznikli.

3. Proti rozsudku krajského súdu podal žalobca dovolanie tvrdiac existenciu dovolacích dôvodov podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP.

3.1. Vo vzťahu k § 420 písm. f) CSP žalobca (v ďalšom texte tohto uznesenia označený aj ako „dovolateľ“) tvrdil, že súd prvej inštancie a odvolací súd sa nevysporiadali „s odôvodnením rozhodujúcich tých skutočností (pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia bez aplikácie § 3 ods. 2 reštitučného zákona), na základe ktorých v konaní rozhodli v neprospech žalobcu, ako oprávnenej osoby a to ani v kontexte účelu reštitučného zákona“.

3.2. Za právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu dovolateľ vymedzil otázku „Kedy (ku ktorému dátumu) a v akom stave sa podľa zák. č. 161/2005 Z. z. vydávajú nehnuteľnosti oprávnenej osobe a či je možné vyhlásením chráneného areálu po 01.05.2005 podľa § 6 písm. e) dosiahnuť, aby k vydaniu nehnuteľnosti nedošlo“. Podľa súdov nižších inštancií je pre rozsudok rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia, pričom v čase rozhodovania okresného súdu bol nariadením vlády č. 247/2020 Z. z. vyhlásený chránený areál Čenkov a parcely, ktoré aspoň čiastočne do tohto areálu zasahujú, nie je možné vydať. Uvedený právny názor podľa dovolateľa nezohľadňuje ustanovenie § 3 ods. 2 zák. č. 161/2005 Z. z. o vydaní nehnuteľnej veci oprávnenej osobe v stave, v akom je ku dňu účinnosti tohto zákona, t. j. ku dňu 01. 05. 2005. Zdôraznil princípy Ústavy SR vyjadrujúce právnu istotu a spravodlivosť. Argumentoval, že ust. § 217 ods. 1 prvej vety CSP sa nedotýka hmotnoprávných predpisov a súd nemôže brať do úvahy skutočnosti, ktoré nastali v minulosti a v čase vyhlásenia rozhodnutia netrvajú, ani skutočnosti, ktoré ešte nenastali. Vyhlásenie chráneného areálu počas súdneho konania, 14 rokov po nadobudnutí účinnosti reštitučného zákona, nemôže byť na príťaž oprávnenej osoby. Podľa dovolateľa neexistuje žiadne rozhodnutie odvolacieho súdu priamo sa zaoberajúce skutočnosťou, že povinná osoba prijala počas súdneho konania právny akt, na základe ktorého bol na časti nehnuteľností tvoriacich predmet sporu zriadený chránený areál.

4. Žalovaný sa k podanému dovolaniu nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej tiež „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania. Bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné aj dôvodné.

6. Pokiaľ žalobca s poukazom na § 420 písm. f) CSP namietal nedostatok riadneho odôvodnenia a nepreskúmateľnosť rozsudku odvolacieho súdu, žiada sa uviesť, že právo na riadne odôvodnenie rozsudku je súčasťou práva na spravodlivý proces. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení rozhodnutia dbať aj na jeho celkovú presvedčivosť a zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva

vo veci N. c/a Švajčiarsko). Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nevyžaduje, aby v odôvodnení rozhodnutia bola daná odpoveď na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko, Hiro Balani c. Španielsko, Georgiadis c. Grécko, Higgins c. Francúzsko).

7. Dovolací súd konštatuje, že rozsudok odvolacieho súdu aj rozsudok súdu prvej inštancie (tvoriace kompletizujúcu jednotu) spĺňajú kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 220 ods. 2 a § 393 ods. 2 CSP, preto ich nemožno považovať za riadne neodôvodnené. Odôvodnenia rozsudkov zodpovedajú základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Súslednosti jednotlivých častí odôvodnení a ich obsahové (materiálne) náplne zakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť aj ich všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Z odôvodnení rozsudkov vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť, ktorú by odvolací súd alebo súd prvej inštancie náležitým spôsobom v celom súhrne neposúdili alebo náležite nevyhodnotili. Súd nižších inštancií náležite vysvetlil úvahy pri posudzovaní aplikácie § 217 CSP (pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia) v spojení s § 3 ods. 2 resp. § 6 písm. e) reštitučného zákona. Konkrétne súd prvej inštancie v 69. bode odôvodnenia svojho rozsudku uviedol, že: „Podľa názoru súdu nie je možné vydať parcely, ktoré aspoň čiastočne zasahujú do chráneného areálu Čenkov preto, že vydanie takýchto parciel vylučuje ustanovenie § 6 písm. e) reštitučného zákona. Súd poukazuje na § 217 ods. 1 C.s.p., podľa ktorého pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia. Podľa názoru súdu v tomto prípade nie je možné aplikovať ustanovenie § 3 ods. 2 reštitučného zákona a je nevyhnuté zohľadniť skutočnosť, že v priebehu konania bola časť pozemkov začlenená do chráneného areálu Čenkov.“ Odvolací súd v 8. bode odôvodnenia jeho rozsudku uviedol, že: „.....pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia (§ 217 ods. 1 CSP). Ust. § 6 reštitučného zákona však vymedzuje výnimky, kedy sa vlastnícke právo k nehnuteľnostiam nevracia. Jednou z výnimiek (§ 6 písm. e) reštitučného zákona) je pozemok, ktorý slúži na účely chráneného areálu. Odvolací súd nesúhlasí s námietkou žalobcu, že pre vydanie resp. nevydanie nehnuteľnosti je rozhodujúci stav ku dňu účinnosti reštitučného zákona, pretože samotný § 6 ráta s okolnosťami, ktoré nastali až po prevode alebo prechode do vlastníctva štátu (písm. a), b)) a tiež z doslovného výkladu citovaného ustanovenia je zrejmé, že ustanovenie je písané v prítomnom čase, čo znamená, že ak v čase vyhlásenia rozsudku ten ktorý pozemok slúži na účely chráneného areálu, je potrebné ho považovať za výnimku, kedy sa vlastníctvo nevracia“. Dovolateľ teda v dovolaní neoznačil relevantné skutočnosti, s ktorými by sa sudy nižších inštancií v odôvodnení ich rozsudkov náležite nevysporiadali, preto dovolací súd naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP nezistil.

8. Po zistení, že konanie pred súdom prvej inštancie ani konanie pred odvolacím súdom nebolo postihnuté dovolateľom namietanou vadou vyplývajúcou z § 420 písm. f) CSP pristúpil dovolací súd k posúdeniu dovolania z hľadiska ďalšieho uplatneného dovolacieho dôvodu - nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom.

9. V zmysle § 421 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

10. Právna otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom. Najvyšší súd k tomu v rozhodnutí, sp. zn. 3Cdo/6/2017 (podobne napríklad v rozhodnutiach sp. zn. 2Cdo/203/2016, 3Cdo/235/2016, 4Cdo/95/2017 a 7Cdo/140/2017) uviedol, že „v dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods.

1 písm. a) CSP by mal dovolateľ: a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) vysvetliť (a označením konkrétneho stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c) uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená".

11. Aj v prípade dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP musí ísť o otázku právnu, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. b) CSP by dovolateľ mal a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) vysvetliť potrebu, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil a c) uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená.

12. Dovolateľ v súdnej veci uviedol, že dovolanie podáva podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP a za právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie dovolacieho súdu označil otázku „Kedy (ku ktorému dátumu) a v akom stave sa podľa zák. č. 161/2005 Z. z. vydávajú nehnuteľnosti oprávnenej osobe a či je možné vyhlásením chráneného areálu po 01.05.2005 podľa § 6 písm. e) dosiahnuť, aby k vydaniu nehnuteľnosti nedošlo". Dovolací súd konštatuje, že ide o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozsudok napadnutý dovolaním a ktorá v jeho doterajšej rozhodovacej praxi ešte nebola vyriešená, preto ide o dovolanie uplatňujúce dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

13. Podľa § 6 ods. 1 písm. e) zák. č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam v znení účinnom ku dňu vyhlásenia rozsudku súdu prvej inštancie (20.12.2022) vlastníctvo sa nenavracia k pozemku, ktorý slúži na účely obrany štátu, ťažbu vyhradených nerastov, chráneného areálu, národnej prírodnej pamiatky, chráneného krajinného prvku alebo ich ochranného pásma s tretím stupňom alebo štvrtým stupňom ochrany. Ide o text zákona totožný s jeho textom v čase, keď nadobudol účinnosť (01.05.2005).

14. Ustanovenie § 6 reštitučného zákona stanovuje výnimky, kedy sa vlastníctvo k pozemku nenavracia, ale v ich rámci ešte v písm. a), b) rozlišuje dva prípady, keď navrátenie vlastníctva nie je možné výslovne z dôvodu zmien, ktoré na pozemku nastali po prevode alebo prechode do vlastníctva štátu (zriadenie cintorína, zastavanie), pričom v písm. c) až e) podmienku zmeny na pozemku nastavšej po jeho prevode alebo prechode do vlastníctva štátu neuvádza.

15. Účelom zákona č. 161/2005 Z. z. ako v poradí tretieho reštitučného zákona, týkajúceho sa majetku cirkví a náboženských spoločností v podmienkach Slovenskej republiky, tak ako aj účelom obidvoch zákonov, ktoré mu predchádzali (zákona č. 298/1990 Zb. o úprave niektorých majetkových vzťahov rehoľných rádov a kongregácií a arcibiskupstva olomouckého v znení zákona č. 338/1991 Zb. a zákona č. 282/1993 Z. z. o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam v znení zákonov č. 97/2002 Z. z. a 125/2016 Z. z.) je náprava niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam v dobe vyznačujúcej sa potláčaním práv nielen týchto osôb.

16. Kým zákon č. 282/1993 Z. z. pomerne široko zakotvil, že predmetom vrátenia majetku sú nehnuteľné veci a hnutelné veci s určenými výnimkami (§ 1 ods. 1 a 2 a § 7 zákona) a nad takto ustanovený rámec zdôraznil, že predmetom vrátenia sú aj pozemky, ktoré sú súčasťou lesného pôdneho fondu v národnom parku, s ktorými sa vydávajú tiež hospodárske budovy a ostatné stavby slúžiace lesnej výrobe, nachádzajúce sa v rozhodujúcom období na týchto pozemkoch, bez ohľadu na neskoršiu zmenu ich skutočného využitia, zákon č. 161/2005 Z. z. za predmet reštitúcie označil len veci nehnuteľné, s určenými výnimkami (§ 1 a § 6 zákona) a i u nich ešte možnosť navrátenia vlastníctva podmienil splnením určitých charakteristík (§ 2 zákona).

17. Ústavný súd Slovenskej republiky v rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 373/2012 uviedol, že: „Zmyslom zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam (ďalej len "zákon o navrátení vlastníctva") nemôže byť znemožnenie nadobudnutia (prípadne navrátenia) vlastníckeho práva

registrovaným cirkvám a náboženským spoločnostiam so sídlom na území Slovenskej republiky (vrátane ich jednotlivých útvarov) k nehnuteľnému majetku, ktorý prešiel do vlastníctva štátu alebo obce v období neslobody spôsobom uvedeným v § 3 zákona o navrátení vlastníctva, ale dosiahnutie takého právneho stavu usporiadania majetkových práv k týmto nehnuteľnostiam, aký by nepochybne existoval, ak by zavŕšeniu procesov vyporiadania a správy nehnuteľných majetkov v rámci zmien organizačných útvarov dotknutej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti nezabránilo obdobie neslobody, ktorého následky majú byť uvedeným zákonom zmiernené. Uvedený zmysel a účel zákona o navrátení vlastníctva (ale v zásade aj celého reštitučného zákonodarstva) vyplýva z ideálov spravodlivosti, ktoré ním majú byť naplnené a v jednotlivých prípadoch spravidla odôvodňujú extenzívny výklad aplikovaných zákonných ustanovení".

18. Druhom (charakterom) nehnuteľností tvoriacich predmet navrátenia v zmysle zák. č. 161/2005 Z. z. sa Najvyšší súd Slovenskej republiky zaoberal v rozsudku z 26. novembra 2020 sp. zn. 5Cdo/27/2017. Jeho právna veta, publikovaná ako rozhodnutie číslo 3/21 v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky znie: „Pre navrátenie vlastníctva nehnuteľných vecí uvedených v § 2 ods. 1 zák. č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a o prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam je rozhodujúci ich druh (charakter) v čase začatia plynutia lehoty na uplatnenie výzvy podľa § 5 ods. 1 uvedeného zákona." Z dôvodov uvedeného rozhodnutia vyplýva, že dovolateľka namietla nesprávny výklad ustanovenia § 2 ods. 1 písm. a) zák. č. 161/2005 Z. z. a z neho plynúcu právnu otázku vymedzenia (určenia) rozhodného momentu posudzovania charakteru nehnuteľných vecí podliehajúcich režimu uvedeného ustanovenia, keď súdy nižších inštancií vychádzali z právneho názoru, že nehnuteľnosti, ktorých vrátenia sa dovolateľka domáha, v súčasnosti netvorí (resp. v čase uplatňovaného vrátenia netvorili) poľnohospodársku pôdu, a preto nie sú spôsobilým predmetom vydania. Dovolací súd uviedol, že zákonodarca v uvedenom zákonnom ustanovení zadefinoval (aj použitím prítomného času slovesa tvoria) súbor nehnuteľných vecí podliehajúci režimu navrátenia vlastníckeho práva tak, že je potrebné vychádzať z druhu resp. charakteru nehnuteľnosti v čase prítomnom, ktorým je čas prijatia reštitučného zákona. Právna úprava reštitučného zákona totiž nemá výslovné ustanovenie o rozšírení jeho predmetu aj na nehnuteľné veci z hľadiska ich využitia v minulosti. Dovolací súd uzavrel, že ustanovenie § 2 ods. 1 písm. a) zák. č. 161/2005 Z. z. je potrebné vyložiť tak, že vlastnícke právo sa vracia k nehnuteľným veciam tvoriacim poľnohospodársku pôdu, ktoré v čase prijatia reštitučného zákona i v čase ich vrátenia tvoria poľnohospodársku pôdu definovanú v § 2 písm. b) zák. č. 220/2004 Z. z.

19. V posudzovanom spore súdy nižších inštancií riešili dovolateľom nastolenú právnu otázku v kontexte vyhlásenia chráneného areálu na časti pozemkov, navrátenie vlastníctva ku ktorým žalobca požaduje, počas prebiehajúceho (reštitučného) súdneho konania a v kontexte ustanovenia procesnej normy, ktorou je § 217 ods. 1 prvá veta CSP, podľa ktorej pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia.

20. Citované zákonné ustanovenie ako procesná norma zakotvuje povinnosť súdu spoľahlivo ustáliť skutkový aj právny základ rozsudku ku dňu jeho vyhlásenia. Skutkový základ rozsudku tvoria skutkové zistenia. Vychádzajúc z toho, že občianske súdne konanie sa spravuje zásadou formálnej pravdy, úlohou sporových strán je tvrdiť a preukázať skutočnosti, ktoré majú svedčiť v ich prospech. Právny základ rozsudku predstavuje, zjednodušene povedané, jeho oporu v právnom poriadku, legitimizujúcu rozhodnutie súdu. Výnimku z pravidla, že pre súd je rozhodujúci stav v čase vyhlásenia rozhodnutia predstavujú „také ustanovenia hmotného práva, ktoré pre posúdenie konkrétnej veci vyžadujú zohľadniť skutočnosti, ktoré nastali ku konkrétnemu časovému okamihu" (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2MCdo/10/2013).

21. Zhrnúc uvedené dovolací súd dospel k záveru, že dovolateľom nastolenú právnu otázku súdy v základnom konaní neriešili správne. Ich záver, že pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia by bol vo všeobecnosti správny, keby reflektoval iba platnú právnu úpravu Civilného sporového poriadku. V prejednávanom spore však nebolo možné uvedené ustanovenie procesného predpisu aplikovať oddelene, bez zohľadnenia hmotnoprávnej normy, ktorou sa spravuje právny vzťah strán sporu. Najvyšším súdom judikovaný výklad ust. § 2 ods. 1 písm. a) reštitučného zákona (R 3/21) v

otázke času, ku ktorému je pri rozhodovaní o navrátení vlastníctva k pozemku potrebné posudzovať druh (charakter) vydávanej nehnuteľnosti je plne použiteľný aj v prejednávanej veci. Rovnako ako v ustanovení § 2 ods. 1 (vlastníctvo sa vracia k nehnuteľným veciam, ktoré tvoria....), aj v jeho § 6 zákonodarca používa prítomný čas (vlastníctvo sa nenavracia), čo je čas prijatia reštitučného zákona. Z toho možno vyvodiť, že ustanovenie § 6 písm. e) zák. č.161/2005 Z. z. je potrebné vyložiť tak, že vlastnícke právo sa nenavracia k pozemku, ktorý v čase účinnosti reštitučného zákona slúži na účely chráneného areálu. Iný výklad uvedeného ustanovenia v situácii, keď na pozemku bol nariadením vlády (v r. 2020) zriadený chránený areál po začatí (v r. 2006) v tom čase stále prebiehajúceho súdneho konania o navrátení vlastníctva by odporoval účelu aj zmyslu zák. č. 161/2005 Z. z.

22. Vychádzajúc z vyššie uvedeného právneho názoru dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu aj rozhodnutie súdu prvej inštancie v rozsahu uvedenom vo výroku tohto uznesenia zrušiť (§ 449 ods. 1, 2 CSP), nakoľko nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP). K zrušeniu výrokov o trovách konania dovolací súd pristúpil, lebo ide o výroky závislé od rozhodnutia vo veci samej.

23. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

24. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.